

RAPORTTI OPETUSPÄIVÄSTÄ TALLINNAN SUOMALAISELLA PERUSKOULULLA

Ella Isotalo

Pedagoginen opinnäytetyö

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

5.3.2008

Tekijä(t) ISOTALO, Ella	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi RAPORTTI OPETUSPÄIVÄSTÄ TALLINNAN SUOMALAISELLA PERUSKOULLA		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja Pänttönen Aulikki		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Pedagoginen opinnäytetyö on raportti vierailustani Tallinnan suomalaisella koululla 4.4.2008 jossa opetin 7 – 9–luokkalaisille suomalaista kansanmusiikkia. Kansanmusiikki on kirjattu peruskoulun opetussuunnitelmaan, mutta usein koulujen musiikinopettajilla ei riitä tietotaitoa sen opettamiseen. Nyt musiikinopetusta täydennettiin kutsumalla kansanmusiikin pedagogiopiskelija vierailevaksi opettajaksi. Opinnäytetyö käsittelee kansanmusiikin opetusta Tallinnan suomalaisessa peruskoulussa, kansanmusiikkiopetuksen koostamista, opetuspäivän sujumista, oppitunnin tunneilmapiiriä sekä ryhmäopetusta.		
Avainsanat (asiasanat) Tallinnan suomalainen peruskoulu, kansanmusiikin opetus, korvakuulolta oppiminen, oppitunnin tunneilmapiiri, ryhmäopetus		
Muut tiedot		

Author(s) ISOTALO, Ella	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 24	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title THE REPORT OF A DAY OF TEACHING AT THE FINNISH COMPREHENSIVE SCHOOL OF TALLINN		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Pänttönen, Aulikki		
Assigned by		
Abstract My pedagogical thesis is a report of my visit to the Finnish comprehensive school of Tallinn on the 4 th of April 2008, where I taught Finnish folk music to pupils ranging from the 7 th to 9 th grade. Folk music is included in the school curriculum, but the teachers often lack the adequate skills to teach it. This time the music teaching was improved by inviting a folk music pedagogy student as a visiting teacher. The thesis concerns teaching folk music in the Finnish comprehensive school of Tallinn. It covers the construction of the folk music teaching, general evaluation of the teaching process, emotional atmosphere of the folk music class and group instruction.		
Keywords The Finnish comprehensive school of Tallinn, folk music teaching, learning by ear, emotional atmosphere of the class, group instruction		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 TALLINNAN SUOMALAINEN PERUSKOULU	2
2.1 Kansanmusiikinopetus Tallinnan suomalaisella koululla.....	3
2.2 Tallinnan suomalaisen koulun oppilaat	4
3 OPETUS	5
3.1 Suomalaisen kansanmusiikin historia.....	6
3.2 Kansanlaulut.....	7
4 KOKEMUS.....	9
4.1 Oppitunnin tunneilmapiiri.....	9
4.2 Ryhmäopetus.....	10
5 PALAUTE	10
5.1 Palaute Tallinnan suomalaiselta koululta	10
5.2 Itsearviointi	11
6 LOPUKSI	12
LÄHTEET	13
Painetut lähteet.....	13
Painamattomat lähteet	13
Internet-lähteet	13
CD-levyt	13
LIITTEET.....	15
Liite 1	15
Liite 2	20
Liite 3	21

1 JOHDANTO

Minulle tarjottiin mahdollisuutta vierailla Tallinnan suomalaisella peruskoululla ja opettaa siellä suomalaista kansanmusiikkia. Innostuin tilaisuudesta ja päätin tehdä siitä myös pedagogisen opinnäytetyöni. Tämä on raportti Tallinnan suomalaisella koululla 7 - 9-luokkalaisille pitämästäni kansanmusiikkituokiosta.

Lupautuessani vierailemaan Tallinnan suomalaisella koululla tahdoin etenkin saada kokemuksen ryhmäopetuksesta, koska musiikkipedagogin opintoihini sellainen ei kuulu. Minun henkilökohtainen opetussuunnitelmani sisältää paljon instrumenttipedagogiikkaa, mutta ei lainkaan ryhmäpedagogiikkaa. Työelämässä kuitenkin ryhmäopetustilanteita tulee aivan varmasti vielä monta kertaa vastaan. Tilaisuus opettaa yläasteella oli kullan arvoinen.

Opetin 4.4.2008 18:lle 7 - 9-luokkalaiselle suomalaista kansanmusiikkia. Ensin kerroin kuuntelunäytteiden avulla suomalaisen kansanmusiikin historiasta ja sen jälkeen opetin kaksi kansanlaulua. Ryhmä oli haastava, mutta opetus antoi paljon sekä minulle että heille. Suomalainen näkökulma asiaan oli myös heidän opetussuunnitelmansa kannalta hyvä, koska koulun opetustavoitteisiin kuuluu suomen kieltä ja kulttuuria. (www-lähde²). Mikä voisi olla parempi tapa käsitellä aihetta kuin suomalainen kansanmusiikki, jossa yhdistyy kulttuuri, kieli ja musiikki jota oppilaat pääsevät itse toteuttamaan?

2 TALLINNAN SUOMALAINEN PERUSKOULU

Tallinnan suomalainen peruskoulu on yksi maailman suomalaisista ulkomaankouluista. Peruskoulussa annetaan suomenkielistä perusopetusta luokille 0 - 9. Tallinnan suomalaisessa koulussa noudatetaan Suomen peruskoulujen opetussuunnitelmaa, opetus annetaan suomen kielellä ja oppikirjat ovat tuttuja muistakin suomalaisista peruskouluista. (www-lähde¹.)

Peruskoulussa opetus on järjestetty pääosin yhdysluokissa: 1 - 2, 3 - 4, 5 - 6 ja 7 - 9. Esiopetuksessa on oma ryhmä. Opetusta eriytetään taito- ja luokkatasojen mukaan muun muassa matematiikassa ja kielissä. Reaaliaineissa noudatetaan vuorokurssijärjestelmää. (www-lähde¹.)

Opetuksen erityisinä painoalueina ovat suomen, viron ja englannin kielet. Suomen kielessä on jokaisella ikäryhmällä paljon tunteja ja oppilaita kannustetaan lukemaan ja kirjoittamaan. Suomen ja Viron sukukielisyys antaa mielenkiintoisen näkökulman suomen kielen tutkimiseen. (www-lähde¹.)

Tallinnan suomalainen koulu on yksityinen Suomen valtion rahoitusta saava koulu, jonka toiminnasta vastaa Tallinnan suomalaisen koulun tuki ry. Lisärahoituksena ovat lukukausimaksut, jotka olivat lukukaudella 2005–2006 esikoululaisille 395 € 1 - 6 luokkalaisille 480 € ja yläasteelle 645 € (www-lähde¹.)

2.1 Kansanmusiikinopetus Tallinnan suomalaisella koululla

Tallinnan suomalaisen peruskoulun musiikinopettaja Regina Reinup on opiskellut Tallinnan Muusikakoolilla (Tallinnan musiikkiopisto) pianonsoiton opettajaksi ja pianosäestäjäksi sekä Eestin Muusikaakadeemialla (Viron musiikkiakatemia) peruskoulun musiikinopettajaksi ja yläasteen musiikkilehtoriksi. Reginan koulutus on painottunut länsimaiseen taidemusiikkiin, mutta on sisältänyt myös vähän kansanmusiikkia. Hänen opinnoissaan kansanmusiikkia käsiteltiin vain teoreettisesti eikä se ollut saanut häntä innostumaan. Regina on kuitenkin saanut kosketusta kansanmusiikkiin toisella työpaikallaan Nommen nuorisotalossa, joka on harrastuskoulu, ei nuorisotalo suomalaisessa merkityksessä. Regina työskentelee Nommella pianosäestäjänä. Siellä hän on ollut mukana projektissa, jossa lasten laulamalle kansanlaululle tehtiin rocksäestys. (www-lähde²).

Regina kertoi, että kansanmusiikki on kirjattu Tallinnan suomalaisessa koulussa opetussuunnitelmaan. Käytännössä se tarkoittaa erilaisten kansanlaulujen ottamista mukaan yleisrepertuaariin. Regina kertoi myös, että heillä oli kerran koulussa kantelepäivä, josta oli tykätty paljon. Kanteleet lainattiin naapurikoulusta ja niillä opeteltiin soittamaan ”mustikka- ja mansikkasoinnut”. (www-lähde²). Kansanmusiikkiin ja erityisesti oman maan musiikkikulttuuriin tutustuminen on kirjattu myös peruskoulun

musiikin opetuksen tavoitteisiin. (Tereska 1984, 21). Regina olikin tyytyväinen, että kansanmusiikin opiskelija saapui vierailulle heidän kouluunsa, koska hän totesi, että hänellä ei ole suuria valmiuksia suomalaisen kansanmusiikin opettamiseen. (www-lähde².)

Klassisesta taustastaan huolimatta Regina käyttää kuulonvaraista opettamista ja solmi-saatiota paljon työvälineenään. Oppilaat ovat taidollisesti niin eri tasoilla, että kuulon-varainen opetusmetodi on ainut vaihtoehto, koska kaikki eivät osaa lukea nuotteja. Regina kertoo tavallisesti jakavansa laulut musikaalisiin lauseisiin ja opettavansa ne pätkissä, jotka sitten liitetään toisiinsa. (www-lähde².) Metodi on sama kuin kansan-musiikin opetuksessa paljon käytetty korvakuulo-opetus. Länsimaisen taidemusiikin koulutuksen saaneelta tämä on rohkea irrottautuminen nuoteista.

Reginan oppilaista kaikki saavat laulaa. Hän kertoi, että koulu on niin pieni, että ei olisi edes varaa erotella joukosta ”hyviä ja huonoja” laulajia. Esiintymistilanteissa kaikki ovat tasavertaisia ja Regina on huomannut tämän kehittävän ja rohkaisevan jo-kaista oppilasta. Soololaulukokeita hän ei pidä, koska hän tuntee liian monta aikuista joiden musiikki-into on kuollut kouluvuosien laulukokeiden takia. Laulamisen tärke-yttä Tallinnan suomalaisessa koulussa korostaa myös pieni soitinvalikoima. Kun ei ole soittimia joka lähtöön, on laulettava senkin edestä. (www-lähde².)

2.2 Tallinnan suomalaisen koulun oppilaat

Tallinnan suomalaisessa koulussa oppilaiden vaihtuvuus on suuri, joka paljolti johtuu vanhempien työpaikoista. Eräskin oppilas kertoi vaihtavansa maata lähes joka vuosi. Tämä luo omat haasteensa opetukselle ja ryhmän muodostumiselle. Oppilaat ja opetta-jat ovat kuitenkin sopeutuneet ryhmän elävyyteen ja koulu toimii sen ehdoilla. Oppi-laiden vaihtuvuus korostaa eri lähtökohtia oppimisille, koska samoja asioita ei käsitel-lä samaan tahtiin tai samalla tavalla eri puolilla maailmaa.

Koulutus sisältää myös niin paljon kulttuurisidonnaisia asioita kaikkialla maailmassa, että samaan äidinmaidosta imettyyn kulttuuriperimään ei voida opetuksessa turvata. Pedagogisesti tilanne on todella haastava, koska opettaja ei voi olettaa kaikilla oppi-lailta olevan samankaltaista ympäristön vaikutuksena saatua maailmankuvaa. Oppi-lailta oli ollut muutama päivä ennen minun kouluvierailuani historian koe, jonka aihe

oli ollut Suomen sodat ja itsenäistyminen. Opettaja ja rehtori tuskailivat, kuinka pisteyttäisi kokeet, koska toisilla oppilailla on ollut jo ennestään yleistietoa Suomen historiasta, kun taas toiset ovat lukeneet aiheesta ensimmäistä kertaa koulukirjasta. Oppikirjasta saatu käsitys Suomen historiasta ei ole millään tavalla vertailukelpoinen koko elämän varrella kertyneisiin tiedon palasiin, jotka on jäsenneilty koulussa kokonaisuudeksi. Samaan ongelmaan opettajat törmäävät kielenopetuksessa. Toiset opiskelevat uutta asiaa kirjasta, kun taas toiset osaavat jo sujuvasti useita eri kieliä, koska ovat asuneet ympäri maailmaa.

Oppimislähtökohtien ollessa aivan erilaiset on opiskelua tukeva arviointi todella hankalaa. Arvioinnin tulisi ohjata opiskelun tavoitteiden asettamista, auttaa oppilasta niiden saavuttamisessa ja tukea oppilaan hyvän itsetunnon kehittymistä. (Anttila 2004, 192.) Näiden tavoitteiden saavuttaminen on kuitenkin äärimmäisen hankalaa, koska esimerkiksi koevastauksia pisteyttäessä opettaja ei saa katsoa läpi sormiensa vastauksia, joissa on yritetty paljon, mutta tieto on silti puutteellista. Huono numero Suomen historian kokeesta ei ole kovin motivoiva palkkio oppilaalle, joka on lukenut yötä päivää itselleen uutta asiaa. Läheiset välit ja hyvä opiskelijatuntemus auttavat tällaisissa tilanteissa ja opettajat keskustelevatkin paljon oppilaiden sekä heidän vanhempiensa kanssa oppilaiden edistymisestä.

Tallinnan suomalaisessa koulussa opettajilta vaaditaan paljon tilannetajua ja oppilastuntemusta, että opetus olisi tasa-arvoista ja jokaista eteenpäin vievää. Oppilailta sen sijaan vaaditaan suurta ymmärrystä ja kärsivällisyyttä omaa kehitystään kohtaan. Jotta kukaan ei tuntisi itseään opiskelutoveriaan huonommaksi, on oppilaiden ymmärrettävä omat vahvuutensa, jotka pohjautuvat siihen maailmankuvaan, joka heille on elämän varrella muodostunut. Uskon, että oppilaiden erilaiset taustat ja kokemukset kasvattavat koululaisista suvaitsevia ja monikulttuurisia aikuisia. Tällaista kasvua koulun opettajat tukevat tiiviillä yhteistyöllä oppilaiden ja heidän vanhempiensa kanssa.

3 OPETUS

Tuntien valmistelu oli haastavaa, koska ennakkotietoni oppilaista ja heidän taidoistaan olivat vähäiset. Regina kertoi minulle etukäteen, että oppilaita on 18 ja he ovat villejä. Viimeisimmät seitsemäsluokkalaisten saavutuksista ovat irrotettu ovi ja lavuaari.

Reginan mukaan muutama harrasti kitaran- ja pianonsoittoa, mutta hän ei tiennyt kertoa, minkä tasoista soittajista on kyse. Näiden tietojen pohjalta valmistelin neljän tunnin opetustuokion.

Tuntisuunnitelmaani tehdessä päätin unohtaa kelloon katsomisen ja orjallisen suunnitelmani seuraamisen. Jätin tilaa improvisoinnille ja oppilaille. Jaoin ajankäytön niin, että noin kolmasosa ajasta käytettäisiin suomalaisen kansanmusiikin historiaan ja loppuaika musisoimiseen.

3.1 Suomalaisen kansanmusiikin historia

Suomalaisen kansanmusiikin historiasta koostin itselleni tiivistelmän lähteenäni Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulun Anna-Maija Kekin ja Tapani Variksen Suomalaisen kansanmusiikki -kurssin muistiinpanoni sekä Suomen musiikin historia -kirjasarjan Kansanmusiikki-kirja. (Liite 1.) Koska aikaa opetukseen oli vain vähän ja asia oli oppilaille aivan uutta, valitsin sekä vanhasta että uudesta perinteestä tärkeimmät osa-alueet. Kerroin oppilaille muinaissuomalaisesta elämästä, erilaisista soittimista, kuten jouhikosta ja kanteleesta sekä runolaulusta, josta etenin riimillisen kansanlaulun kautta uuteen perinteeseen ja uusiin soittimiin, lauluihin ja tansseihin. Puhuin vähän, mutta soitin paljon musiikkia. Uskon, että hyvät musiikinäytteet jäävät paljon paremmin mieleen kuin luento aiheesta, jota mielestäni ei voi edes ymmärtää ilman havainnollistavia esimerkkejä.

Tunnin alussa annoin oppilaiden asettua sinne, missä on mukavaa ja istumapaikat löytyikkin nopeasti ikkunalaudoilta, pulpettien päältä ja alta sekä tuoleilta. Sanoin myös, että viitata ei tarvitse, vaan jokainen saa puhua, silloin kun on asiaa, mutta toisten päälle ei saa puhua. Tällä alustuksella oppilaista katosi halut häiriköidä, koska en pitänyt heitä pulpeteissa istuvina tyhjinä ämpäreinä, joihin kaataisin tietoa. Kumien heitteen sijaan he osallistuivat tunnin kulkuun innokkaasti. Vieraistakin asioista löytyi keskustelemalla jotain tuttua, mihin assosoida uutta tietoa. Moni muisti soittaneensa kanteletta lapsena tai laulaneensa kansanlauluja, vaikka he tunnin alussa sanoivatkin, että eivät tiedä kansanmusiikista mitään.

Pidän konstruktiivisesta otteesta opettamiseen, koska kaikilla meillä on uskomattoman paljon skeemoja myös asioista, joista oletamme olevamme aivan tietämättömiä.

Keskustellessa muistuu mieleen paljon elämän varrella vastaan tullutta, johon on siten helppo konstruoida uutta.

Valitsemistani musiikkinäytteistä pidettiin. Yllättyneitä kommentteja ”Onko tämä kansanmusaa? Tämähän kuulostaa tosi hyvältä!” oli hauska kuunnella. Levyt kiersivät ja yhtyeiden nimiä painettiin mieleen. Valitsin näytteet meidän ajaltamme, koska arkistonauhojen kuuntelu on välillä raskasta jopa ammattiopiskelijalle. Soitin ja lauloin myös itse. Jouhikon otin mukaan koululle, koska tiesin, että siihen oppilaat eivät varmasti ole törmänneet ikinä. Soittoani kuunneltiin haltioituneena ja välitunnilla muutama oppilas halusi kokeilla kummallista soitintani. Lauloin myös pätkän runolaulua ja luokka seurasi hiiren hiljaa. Paikalla kävi koulun opettajia aina välillä ja he ihmettelivät jälkikäteen, kuinka onnistuin pitämään luokan koossa niin hyvin, vaikka aiheena oli kansanmusiikin historia. Heidänkin ennakkoluuloja aiheesta olisi ollut mukava rikkoa.

3.2 Kansanlaulut

Välitunnin jälkeen aloimme musisoida. Olin valinnut kaksi erilaista kappaletta, jotka opetin korvakuulolta. Korvakuulo-opetus on luontaisin tapa opettaa kansanmusiikkia, koska se ei edellytä nuotinlukutaitoa ja kaiken energian voi käyttää musiikkiin paperiin tuijottelun sijaan. Korvakuulomenetelmällä kansanmusiikki on aikoinaan siirtynyt taitajalta toiselle elävänä ja alituisesti muuttavana. Tiedostin etukäteen kuulonvaraisen oppimisen riskit, koska se edellyttää paljon oppilaan omaa aktiivisuutta. Koin kuitenkin omaksi tehtäväkseni olla niin hyvä opettaja, että oppilaat innostuvat kappaleista ja jaksavat keskittyvät niihin. Nuoteitta oppiminen on hidasta, koska kappaletta harjoitellaan fraasi fraasilta, lukemattomia kertoja toistaen. Oppilaan oma vireystila ja motivaatio vaikuttavat oppimisen nopeuteen. Isossa ryhmässä etenemistä vaikeuttaa oppilaiden erilaiset lähtökohdat kuulonvaraiseen oppimiseen ja eteneminen tapahtuu kompromissien kautta. Oppimistilanne vaatii kärsivällisyyttä sekä opettajalta että oppilaalta, kun musiikillista lausetta toistetaan kerta toisensa jälkeen. Korvakuulolta oppimisen kautta oppijan on kuitenkin helpompaa omaksua musiikillista ilmaisua, joka kestää musisoijan muistissa. (Uutinen 2007, 27.) Kuulonvarainen oppiminen onneksi oli melko tuttua oppilaille, koska heidän oma musiikinopettajansa Regina Reinup on käyttänyt myös korvakuulolta opettamista. Minun täytyi vain totuttaa luokka omaan opetustapaani ja rohkaista heitä estotta laulamaan. Minua oli varoiteltu, että oppilaat

eivät välttämättä viitsi edes avata suutaan, mutta yllätyksekseni koko luokka lauloi ja oli mukana.

Ensimmäinen kappale, jonka opettelimme, oli polskalaulu Härmästä (Liite 2). Olen itse oppinut sen Eero Turkalta muutama vuosi sitten ja nyt opetin sen sellaisena kuin muistin sen itse oppineeni. Etenimme fraasi fraasilta ja yllätyksekseni melodia muunneltiin sekä Etelä-Pohjanmaan murteella laulettu sanat jäivät nopeasti oppilaiden mieliin. Lauloimme neljää säkeistöä niin, että minä olin esilaulaja ja sitten toistimme kaikki yhdessä saman pätkän, kunnes koko kappale oli hyvin muistissa. Kaksi poikaa otti kitarat esiin ja opetin kolmen soinnun säestyksen kappaleeseen. Vaikka polskan tahtilaji on tämän päivän populaarimusiikkiin tottuneille nuorille hankala $\frac{3}{4}$, jäi soitukierto pienellä avustuksella kitaristien sormiin ja saimme kappaleeseen hienon säestyksen. Jälleen muista luokista saapui opettajia oven rakkoon kurkkimaan ja ihmettelemään, kun luokasta lähti niin paljon ääntä. Kaikki eli musiikin mukana eikä edelleenkään pulpetteja tai soittimia ollut hajotettu. Jälkikäteen annoin oppilaille laulusta nuotin, että he voisivat palauttaa kappaleen vaivattomasti mieleensä myöhemmin.

Toiseksi lauluksi olin valinnut suomenruotsalaisen Silibrand-balladin Nauvosta (Liite 3). Ruotsinkieltä oli toivottu koulun puolesta vauhdittamaan pakkoruotsin opiskelua, joka ei kuulemma saa Tallinnassa asuvilta suomalaisilta kovin suurta kannatusta. Oppilaiden kanssa jutellessani ilokseni sain kuitenkin tietää, että joukossa oli muutama kaksikielinen oppilas, joiden vanhemmista toinen on ruotsinkielinen ja toinen suomenkielinen. He olivat tyytyväisiä ruotsinkielisestä laulusta eikä kukaan muukaan protestoinut toista kotimaista vastaan. Kenties negatiivinen suhtautuminen ruotsinkielisen opiskeluun on vain ruotsintunneilla esiintyvä ilmiö. Silibrand-kappaleen olin päättänyt opettaa myös korvakuulolta, mutta annoin sanat oppilaille avuksi, koska se helpottaa vieraan kielen omaksumista. Polskalaulun lauloin heille aluksi itse kokonaisuudessaan, mutta Silibrandista soitin eri yhtyeiden ja artistien versioita ensin levyiltä. Oppilaat hämmästelivät, kuinka monenlaisia versioita samasta kappaleesta voi saada aikaan. Levyjä kuunnellessa melodia oli tullut jo tutuksi ja laulun oppiminen tapahtui nopeasti, koska tapani opettaa oli jo entuudestaan tuttu eikä ketään enää jännittänyt avata suutaan. Yhdistin lauluun yksinkertaisen pianokompin, jota eräs oppilas tuli soittamaan ja lopputulos oli todella hieno.

Loppuun esitimme vielä molemmat laulut Reginalle, joka saapui paikalle ja sitten iloiset oppilaat pääsivät viikonlopun viettoon. Oli mukavaa, että moni oppilaista tuli kiittämään hauskaa päivää ja toivoi, että tulen uudelleen heille vierailevaksi opettajaksi.

4 KOKEMUS

4.1 Oppitunnin tunneilmapiiri

Ryhmäopetus Tallinnan suomalaisella koululla oli minulle todella antoisa kokemus. Koin onnistuneeni tehtävässäni tavoitteideni mukaisesti. Sain oppilaat innostumaan aiheesta luomalla oppitunneille hyvän tunneilmapiirin. En osaa enkä tahdo olla tiukkapoinen auktoriteetti. Haluan, että oppilaat ovat enemmänkin minun kanssani samalla tasolla ja koen, että vuorovaikutuksen tulisi olla molemmin puolin antoisaa ja kunnioittavaa. Tahdon kuitenkin säilyttää rajan opettajan ja oppilaan välillä, koska siihen koko opetustilanne perustuu. Mielestäni opettaja-oppilas – asetelma ei kuitenkaan saa tehdä oppilaasta yhtään vähempiarvoista kuin opettajasta. Arvostettu suomalainen kasvatustieteilijä Matti Koskenniemi on luonnehtinut opettaja-oppilas – suhteen merkitystä jopa siten, että joskus oppilaalle voi olla tärkeämpää se, kuka häntä opettaa, kuin mitä hänelle opetetaan (Anttila ja Juvonen 2002, 124). Uskon tähän omienkin kokemusten kautta niin vahvasti, että tahdon aina voittaa oppilaani puolelleni ennen kuin alan opettamaan heille mitään. Opettajan persoonallisuus ja hänen tapansa olla vuorovaikutuksessa oppilaan kanssa vaikuttavat voimakkaasti oppilaan kokemukseen oppitunnin tunneilmapiirin laadusta. Vastaavasti oppituntien ilmapiiri vaikuttaa oppilaan käsityksiin opettajasta. (Anttila ja Juvonen 2002, 125.)

Oppitunnin tunneilmapiiri on totta kai myös suoraan verrannollinen oppimistuloksiin. Aluksi panostinkin tapani mukaan siihen, että luokkaan saadaan hyvä henki. Puhuimme musiikista paljon ja sen avulla sain pahimmatkin häiriköt puolelleni. Kyselin oppilailta heidän lempiyhtyeistään ja kerroin, missä kaikkialla olin nähnyt kyseiset yhtyeet esiintymässä ja millaisia muistoja minulla niistä on. Arvostukseni nousi huimasti, kun oppilaat huomasivat, että tiedän paljon maailmasta, jossa he elävät. He innostuivatkin kyselemään kaikkea mahdollista kokemuksistani ja sitä kautta siirryimme luontevasti

kansanmusiikkiin, joka oli muutamassa minuutissa muuttunut oppilaista kiinnostavaksi aiheeksi taustalla soineen levyn ja minun tarinoideni johdattelemana. Mursin heidän käsityksensä siitä, että kansanmusiikin harrastaja ei tiedä populaarimusiikista mitään ja kulkee vain kansallispuku päällä tanhuharrastuksista kanteletunneille. Meillä oli hauskaa yhdessä alusta alkaen eikä perinteisestä oppilaat istuvat pulpeteissa ja opettaja luennoi karttakeppi kädessä – asetelmasta ollut tietoaakaan. Uskallan väittää, että hyvän tunneilmapiirin luomisella luokkaan oli ratkaiseva merkitys oppituntien onnistumisen suhteen.

4.2 Ryhmäopetus

Ryhmäopetustilanne poikkesi paljon yksilöopetuksesta. Oppilaat olivat musiikillisilta taidoiltaan täysin eri lähtöviivoilla ja oli löydettävä kaikkia palveleva tapa opettaa. Nopeasti oppivat oppilaat eivät saaneet kyllästyä ja hitaimpienkin oli ehdittävä mukaan. Vilkkaan luokan keskittymiskyvystä oli huolehdittava ja kaiken muun lisäksi tahdoin oppimisen olevan hauskaa jokaisen mielestä. Kompromissien ja oppilaiden vieraan opettajan hyväksynnän ansiosta opetus onnistui. Ryhmäopetus vaati opettajalta paljon enemmän tarkkaavaisuutta kuin yksilöopetus. Koko luokkaa tuli seurata yhden ihmisen sijaan ja erilaisten oppilaiden erilaisiin reaktioihin tuli pystyä vastaamaan nopeasti, että tilanteen hallinta ei karkaisi käsistä. Huomasin nauttivani haastavasta tilanteesta ja siitä, että oppilaat olivat vilkkaita kuin muurahaiset. Koin plussaksi asioita, joista minua oli varoitettu etukäteen, kuten oppilaiden energisen käytöksen. Arvokkaan kokemuksesta teki etenkin huomioni siitä, että pidin työstäni ja koin rikkautena tilanteita, joissa joku toinen olisi menettänyt malttinsa.

5 PALAUTE

5.1 Palaute Tallinnan suomalaiselta koululta

Harmikseni Reginalla ei ollut tuntieni jälkeen aikaa antaa palautetta niistä osioista opetuksessani, joita hän oli päässyt seuraamaan, mutta sain häneltä jälkikäteen sähköpostia, jossa hän kiitti minua paljon. Oppilaat olivat tykänneet vierailustani ja erityistä kiitosta sain siitä, että olin laulanut ja soittanut paljon opetuksen lomassa. Minulle

yllättävintä palautteessa oli Reginan kirjoitus: ”Sinulla on tosi kaunis ääni. Muista, että oppilaat laulavat opettajan äänellä. Ihan oikeasti – lapset matkivat opettajaa ja hänen äänentuottamista” (www-lähde²). Yllättävää tämä oli senkin takia, että laulaminen ei ole koskaan ollut vahvuuteni, olen instrumentalisti ja sellaisena pysyn. Laulaminen luokan edessä oppilaiden esikuvana oli minun suurin pelon aiheeni mennessäni yläasteelle opettamaan. Pelkäsin, että en saa pihaustakaan suustani ulos, mutta onneksi toisin kävi. Sähköpostin loppuun Regina kirjoitti vielä, että seitsemäsluokkalaiset olivat musiikintunnilla viikko vierailuni jälkeen sanoneet, että ”Toi perjantainen juttu oli ainakin paljon parempi kui se, mitä me tänään teemme” (www-lähde²).

Rehtori ja muut opettajat myös kiittelivät minua kovasti opettajanhuoneessa opetuspäivän päätteeksi. He kertoivat huomanneensa, kuinka hyväksi vieraileva opettaja oli ollut ja kansanmusiikki oli alkanut kiinnostaa heitäkin aivan uudella tavalla, koska he olivat seuranneet oven raosta tekemisiäni. Päivän päätteeksi sain vielä konsertoida opettajille jouhikkoni kanssa ja minut toivotettiin lämpimästi tervetulleeksi toistekin Tallinnan suomalaiselle koululle.

5.2 Itsearviointi

Itse koin onnistuneeni hyvin tehtävässäni siihen nähden, että en ole opiskellut ryhmäpedagogiikkaa. Olen kuitenkin instrumenttipedagogiikkaopintojeni lisäksi opettanut paljon eri musiikkikouluissa yksityisoppilaita. Opetuskokemuksistani viisastuneena ja tietotaitoani soveltamalla löysin tavan hallita isompaakin ryhmää ja jopa saada heidät oppimaan haluamani asiat.

Suurin ero yksityisoppilaiden ja peruskoululaisten välillä on se, että yksityisoppilaille musiikki on vapaaehtoinen harrastus, kun taas peruskoululaisille se on pakollinen kouluaine. Etukäteen kuvittelin tämän vaikuttavan opiskelumotivaatioon ratkaisevasti. Oletin, että ryhmästä löytyy ainakin muutama sellainen, jota ei musiikkitunti voisi vähempää kiinnostaa. Näin ei kuitenkaan ollut. Uskon, että asiaan vaikutti paljon se, että oppimisilmapiiri tunneilla oli rento ja meillä oli hauskaa yhdessä. Kun opiskelu on kivaa, ei kellään ole syytä nyrpistellä nenäänsä.

Tuntien suunnittelu sujui minulta hyvin. Olin varautunut ekstramateriaalilla siltä varalta, että etenisimme nopeammin kuin etukäteen oletin, mutta niihin ei tarvinnut

turvautua. Kansanmusiikin historiasta ehdimme juuri käydä läpi mielestäni tärkeimpiä asioita ja aikaa levyjen kuunteluun jäi hyvin. Kaksi laulukappaletta oli juuri sopivan verran yhteismusisoimista varten.

Opetusta olisi totta kai helpottanut ja parantanut opiskelijatuntemus, mutta vierailevalle opettajalle se on mahdotonta. Täytyi vain olla tarkkaavaisena ja seurata, millaisten oppilaiden kanssa työskentelin. Jos menisin nyt samaan luokkaan opettamaan, olisi se varmasti aivan erilaista. Aikaa ei tarvitsisi käyttää tutustumiseen ja tunnit voisi suunnitella paremmin oppilaiden vahvuuksien ehdoilla. Soittotaitoisille voisi tehdä heidän tasoisiaan sovituksia ja lauluja voisi valita myös oppilaiden intressien mukaan. Ennakkotietoihini nähden olen todella tyytyväinen omaan suoriutumiseeni Tallinnan suomalaisen koulun musiikkitunneilla ja mielelläni vierailisin siellä uudelleen.

6 LOPUKSI

Olen erittäin iloinen, että valitsin toiminnallisen aiheen pedagogiseen opinnäytetyöhöni. Ryhmäopetuskokemus yläasteella oli minulle hyödyllinen ja paikkasi aukkoa opetussuunnitelmassani, joka ei sisällä ryhmäpedagogiikkaa. Tulevassa ammatissani kansanmusiikkipedagogina tulen varmasti vielä monta kertaa löytämään itseni vastaavista tilanteista. Huomasin, kuinka paljon instrumenttipedagogiikkaopintoni ovat sovellettavissa ryhmäpedagogiikkaan. Elämäkokemusta, jota on kertynyt erilaisissa yhteisöllisissä tilanteissa, ei voi myöskään vähätellä avun antajana. Hieno huomio opetuspäiväni aikana oli se, että selvisin tehtävästäni kaikkine lauluineen hyvin ilman paniikkia. Tilanne ei tuntunut lainkaan epämiellyttävältä enkä kokenut olevani ammattitaidoton tai avuton. Vaikka tilanne olikin minulle uusi, auttoivat vanhat kokemukset ja avoin mieli löytämään pedagogisesti toimivat ratkaisut. Nyt olen jälleen yhtä kokemusta rikkaampi ja askeleen pidemmällä oman opettajuuteni kanssa.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Anttila, M. 2004. Musiikkiopistopedagogiikan teoriaa ja käytäntöä. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita 39.

Anttila, M & Juvonen, A. 2002. Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta. Joensuu University Press Oy.

Asplund, A, Hoppu, P, Laitinen, H, Leisiö, T, Saha, H & Westerholm, S. 2006. Suomen musiikin historia. Kansanmusiikki. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Tereska, T. 1984. Peruskoulun luokanopettajiksi koulutettavien musiikinopettamisedellytysten arvioimisesta. Joensuun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunnan selosteita.

Painamattomat lähteet

Kekki, A-M. 2005. Suomalainen kansanmusiikki HS2171. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu.

Uutinen, K. 2007. KUN PAPERI EI SOI – kuulonvaraisen musisoinnin mahdollisuudet. Opinnäytetyö. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Varis, T. 2006. Suomalainen kansanmusiikki HS2171. Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu

Internet-lähteet

www-lähde¹. Tallinnan suomalainen koulu.
<http://www.tallinnansuomalainenkoulu.ee/Tekstid/peruskoulu.htm> 11.4.2008.

www-lähde². Reinup, R. 2008. Sähköpostiviesti 10.4.2008. Vastaanottaja E. Isotalo.

CD-levyt

Gjallarhorn. 1997. Ranarop call of the sea witch: I riden så... CD-levy. Suomi: Warner Music Finland.

Hedningarna. 1994. Trä: Pornopolkka. CD-levy. Koppom: Silence Records.

Lauri Tähkä & Elonkerjuu. 2002. Komia on aina komia: Komia on aina komia. CD-levy. Suomi: Suomen mediamusiikki Oy.

Maans, M. 2004. Marianne Maans: 2. Silibrand. CD-levy. Vaasa; Suomen ruotsalainen kansanmusiikki-instituutti.

Suo. 2007. Ei päivien perijätä: 3. Metsän tyttö. CD-levy. Helsinki: Texicalli.

Sväng. 2006. Arctic Paradise – Contemporary Folk Music From Finland: 10. Silia valssi mollissa. Helsinki: Fimic.

Tsuumi. 2002. Avoin kenttä: Farmors polska. CD-levy. Helsinki: Sibelius Akatemian kansanmusiikin osaston äänitteitä 36.

Rosenbergs sjua. 1999. R7: Silibrand. CD-levy. Ruotsi: Drone

LIITTEET

Liite 1

Muistiinpanoja suomalaisesta kansanmusiikista

Arkaainen – vanha perinne

- Tallennettu 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa, mutta materiaalia on todistettavasti 1600-luvulta asti. ”Synty aikaa” ei tiedetä.
- Muinaissuomalaisena aikana ihmisten maailma oli pieni, elettiin kyläkunnittain
- Kaikki tieto ja perinne suullista, koska ei ollut kirjoitettua kieltä
- Musiikki on ollut osa jokapäiväistä elämää, liittynyt konkreettisesti ihmisten tekemisiin esimerkiksi
 - mystiikkaan tai uskontoon (päärä eli suhistuspuu, pyöritetään ilmassa, karkottaa pahoja henkiä).
 - työhön ja tiedonkulkuun (tuohitorvi lehmien paimentamiseen, varoitus kylästä toiseen, pukinsarvia, lehmänsarvia..)
 - metsästykseseen (räikät pelottamiseen, pillit ja huilut houkuttamiseen)
 - leikkimiseen ja hauskanpitoon (kalisuttimet, julmu eli heinä peukalon väliin).
- Muita: munniharppu, rumpu? lapin rumpu, äänellä matkimiset; käenkukunta, kuikka, sammakonkurnutus, huhuilu, merkinanto, rallattelu, karjankutsunta laulaen..
- Musiikkiin ja ääneen liitettiin yliluonnollisuus, salaperäisyys ja mahti joka ulottui mm. hedelmällisyyteen, syntyvyyteen, riistaonneen, avio-onneen, saateentuloon, sotaonneen jne.

Kantele

- varhaisista kielisoittimista Suomessa soitettiin itäbalttilaista kanteletta sekä lyyraa eli jouhikkoa
- Suomessa ja karjalassa kantele, Virossa kannel, Latviassa kuokle, Liettuassa kankles

- Kalevalan runossa 40 Väinämöinen rakentaa hauen leukaluusta ensimmäisen kanteleen
- Suomen kansallissoitin
- Novgorodin kaivauksista on löytynyt 1000–1300-luvuille sijoittuvia kanteleita, vaikka vanhempia kanteleita ei ole löydetty niin voi olla, että kanteleita on ollut olemassa jo ennen ajanlaskumme alkua
- kantele koverrettiin puusta ja siinä oli viisi kieltä, jotka aluksi tehtiin hevosen häntäjouhista tai suolista, myöhemmin vaski- ja metallilangasta
- 1800-luvun lopussa kielimäärä alkoi kasvamaan
- ollut ainakin runolaulun säestäjä ja tanssisoitin
- säilynyt parhaiten Savo-Karjalassa, Perhonjokilaaksossa ja Keski- ja Pohjois-pohjanmaalla

Jouhikko

- kutsumanimiä jouhikas ja jouhikantele
- alkuperä on selvittämättä, balttilaista vai germaanista alkuperää?
- Itämeren alueen jouhikko jakautuu kahteen tyyppiin käsiaukon muodon mukaan. Virolaisen ja Länsi-Viron saariston ruotsalaisen jouhikon tyylipiirteinä on leveä käsiaukko ja savokarjalaisen tyyppin käsiaukko on kapea. Tiedot Ruotsista ja Norjasta liittyvät savokarjalaiseen käsiaukkoon.
- 2-3 kieltä, yksi kielistä toimii borduunakielenä, sormittamalla saadaan asteikko
- soitetaan jousella
- kielet on jouhista punottu, myöhemmin myös suolista, metallista, hiilikuidusta..
- Suomessa tietoja vain Savosta ja Karjalasta
- tanssisoitin
- viulu syrjäytti jouhikon 1700-luvulla

Runolaulu

- ”viiden sävelen maailma” eli suppea ambitus, myöhemmin asteikko laajeni muutamalla sävelellä
- melismoja ja niekkuja eli erilaisia koruja
- paralellismia eli toistoa

- metaforia eli kielikuvia
- alkusointua eli sama vokaali toistuu säkeen sanoissa
- runomitta on oleellinen osa eli nelipolvinen trokee esim. va-ka van-ha väi-nä - möi-nen
- jatkuvaa, mutta säkeistötöntä
- muunneltua/improvisoitua, sillä hetkellä tuotettua, muistinvaraista
- sävelmät ja runot eivät ole sidoksissa toisiinsa
- useita eri tahtilajeja, mutta yleisin 5/4
- kaikki kalevalainen runous on laulettua lukuun ottamatta loitsuja ja lastenrunoja
- runot kulkivat suvuittain
- enimmäkseen yksiäänistä
- soolona
- esilaulaja ja muut eli muut toistaa esilaulajan laulaman pätkän
- tämän tyyppisiä runoja, eli nelipolvinen trokee, oli virolaisilla, karjalaisilla, suomalaisilla ja vatjalaisilla
- runo on alkujaan tarkoittanut runonlaulajaa ja runolaulua
- Kalevalassa on n. 35000 säettä kalevalamittaista runoutta, Kanteletar, SKVR eli Suomen kansan vanhat runot 15 paksua kirjaa
- Ainut hallitseva runomitta n. 1600 vuotta meidän historiassa
- eniten kerätty Vienasta, Aunuksesta, Raja-Karjalasta eli Laatokan karjalasta, Inkeristä, Pohjois-Karjalasta ja Savosta

Laulumusiikin kehitys runolaulujen jälkeen

- 1600-luvulle asti runolaulu hallitseva sitten riimillinen laulu teki tuloaan
- 1700-luvulla periferiassa eli Savossa ja Karjalassa oli enää runolaulua, muualla Suomessa uutta riimillistä kansanlaulua
- ensin oli välimuotoisia lauluja, murrosvaihe, uutta tyyliä vanhan päälle, mm. kehtolaulut (Tuu tuu tupakkarulla)
- rekilaulujen eli riimillisen kansanlaulun kukoistuskausi oli 1800-luvulla (rekilaulu tulee Saksan sanasta reigen lied eli tanssilaulut, sieltä siirtynyt eestinkielen kautta Suomeen)
- rakkaus, huolet, erotiikka yms. aiheista, tekstit värikkäitä, koomisia ja härskejä

- paljolti nuorten laulamia
- neljän rivin säkeistöjä
- nykyään tunnetuin kansanlaulumitta (koulukirjat, Lauri Tähkä jne.)

Balladit

- vanhimmat tunnetaan 1200-luvulta Tanskasta, kukoistaneet 1400–1600 – luvuilla Keski-Euroopassa
- Pitkiä, paljon säkeistöjä, juonellisia kokonaisuuksia
- hovilauluja yläluokan keskuudessa
- hyvät balladit tunnetaan tosi laajasti eri kielillä
- Skandinaviassa refrengi eli toistuva loppu
- traagisia, päättyy aina huonosti

Uusi perinne

- uusia instrumentteja ja tansseja Suomeen
 - viulu 1700-luvulla, menuetteja polskia
 - haitari 1800-luvulla, polkkia, valsseja, jenkka, sottiisi, masurkka
 - kantele sai 1800-luvulla lisää kieliä tarpeen mukaan
 - klarinetti ja huuliharppu 1900-luvulla
 - soittokunnat, torvia; vaskipuhaltimia
 - mandoliini sotien aikana/jälkeen
 - kansanmusiikkiin: harmoni ja basso 50-luvulla, kitara 60-luvulla
- sävelmaailman muutos; lisää säveliä ja soinnullisuutta
- esiintymistilanteiden struktuurin muutos
- nuotteja ja laulukirjoja
- myöhemmin koulutusta

Musiikkinäytteet

- Hedningarna: Pornopolkka
- Suo: Metsän tyttö
- Ella: Jouhikko
- Ella: Väinämöisen polvenhaava
- Gjallarhorn: Kokkovirsi
- Lauri Tähkä ja Elonkerjuu: Komia on aina komia
- Tsuumi: Farmors polska
- Sväng: Silia valssi mollissa
- Gjallarhorn: Silibrand
- Marianne Maans: Silibrand
- Rosenbergs sjuva: Silibrand

Opetetut kappaleet

- Oli mulla ennen (Liite 2)
- Silibrand (Liite 3)

28. Oli mulla ennen

O-li mul-la en-nen mus-tan - pruu-nit su - kat,
 vaikk ei nii-tä ol-lu ku-rot - tu-kaan.
 Kyl-lä ne sit-ten kurothan kun en-sin lan-ka saa-ra-han,
 vaikk ei oo nii-tä vil-lo-ja ai-nat-tu - kaan.
ainattukaan

Oli mulla ennen mustan-
 pruunit sukat,
 vaikk ei niitä ollu kurottukaan.
 Kyllä ne sitten kurothan kun
 ensin lanka saarahen, *ainattukaan*
 vaikk ei oo niitä villoja ainattukaan.

Vanhalla heilalla oli
 kultarinki,
 kumma kun se ei sitä mulle anna.
 Tottapa se tuumaa, että
 paree olla pitää,
 jonka sormehen se kerran pannahan.

Älä tule ^{time} meille
 Jyry, Jyry,
 älä tule ^{time} meille Jyry, Jyry.
 Kyllä mä yksin makaan,
 kyllä mä yksin makaan,
 kun minä kerran siihen tyyryn, tyyryn.

Älä tule ^{time} meillen
 enää ikään,
 älä tule ^{time} meillen enää ikään.
 Kyllä ne akat on kummia,
 kun ne tietää saavat,
 siitä ne sitten aika Jyryn pitää.

SILIBRAND träd, laulanut Svea Jansson, Nauvo

Ä Si-li-brand kör-de up-på hö-ga lof-tens-vä-ld Allt
un-der den lin-den så grö-na där
fick hon se sin dot-ter i linn-den fa-rä l
ri-den så var-li-ga ge-nom linn-den med nen-ne

7 I RIDEN SÄ TE RIDE SO CARPPULLY

Det här är en av de ballader Svea Jansson från Nägu, Noto, sång in på band 1957. Den går vanligen under benämningen "Den förtrollade barnaföderskan". Svea är den enda traditionsbäran som i modern tid har kunskatt visan. Hon hade den efter sin mormor Eva Gustava Jansson från Hittis, som i sin tur lärde sig den av sin mormor Caisa Eriksdotter. Det går att vika följa traditionen i Abolands skärgård tillbaka till 1700-talet.

This is one of the ballads recorded on tape by Svea Jansson from Noto in Nauvo in 1957. It is usually known as "The bewitched child-bearer". Svea is the only traditional singer in modern times to know this song. She learned it from her grandmother Eva Gustava Jansson from Hittinen, who in turn learned it from her grandmother Caisa Eriksdotter. We can thus trace the tradition in the Turku Archipelago back to the 18th century.

Ä Silibrand körde uppå höga lofetsvala O, Silibrand went up to the high loft
-Allt under den linden så gröna - All under the green linden tree
Där fick han se sin dotter i linden fara There he saw his daughter going to the grove
I riden så varliga genom linden med henne - Ye rode so carefully through the grove with her -
Ä välest mej välest mej vad jag nu ser O, woe is me, woe is me, what do I behold
Jag ser min dotter han kommer till mej I see my daughter coming to me
Ä Silibrand fannar ut kappan så blå O, Silibrand spread out his cloak so blue
där föder hon två karska svenbarnen på And upon it she did bear two bold baby boys
Min fader skall jag giva min gångare grå I shall give my father my grey steed
som han skall rida till kyrkan uppå So he can ride to church upon it
Min syster skall jag giva mina guldringar sju I shall give my sister my seven golden rings
som jag ej haft sen jag stod brud That I have never worn since I was a bride
Min broder skall jag giva mina handskar små I shall give my brother my small gloves
som han skall ha likvart han går That he shall take with him wherever he goeth
Den ene så för dom till Frejas dop One child they took to Freya's baptism
den andre så för dom till Valhalla sal The other they took to the hall of Valhalla

Sant av Gjallarhorn